

**DEŠIMTOJO KASMETINIO EUROPOS MOKINIŲ RAŠINIŲ, SKIRTŲ DNR DIENAI
MINĖTI,
NACIONALINIO KONKURSO NUOSTATAI**

1. Šie nuostatai reglamentuoja dešimtojo kasmetinio Europos mokinių rašinių, skirtų DNR dienai paminėti, nacionalinio konkurso (toliau – Nacionalinis konkursas) tikslus, rašinių temas, reikalavimus konkurso dalyviams, konkurso organizavimo tvarką, vertinimą ir nugalėtojų apdovanojimą. Šiuose nuostatuose pateikiama informacija apie dešimtąjį kasmetinį Europos mokinių rašinių, skirtų DNR dienai paminėti, konkursą.

I. TIKSLAI

2. Nacionalinis konkursas skirtas skatinti mokinius apmąstyti bei analizuoti genetinių tyrimų ir jų pritaikymo galimybių svarbą visuomenei. Taip pat ugdyti sklandų minčių, apgalvotų ir paremtų argumentais, įrodančiais pasirinktos temos aktualumą, dėstymą.

II. RAŠINIŲ TEMOS

3. Atsakykite vieną iš pateiktų dviejų klausimų: (1) CRISPR/CAS9 – nauja galinga technologija, taikoma keisti genetinę informaciją visuose gyvuose organizmuose kaip žmogus, gyvūnai ar augalai. Paaiškinkite, kaip veikia ši technologija (koks šios technologijos veikimo principas). Pateikite savo nuomonę kokiais atvejais ir kokioms problemoms spręsti ši technologija turi būti naudojama ir kokioms reikmėms – neturėtų. Paaiškinkite savo pasirinkimą. **Arba** (2) Intelektinė negalia (INN) yra viena iš dažniausių šių dienų neįgalumo problemų, kurios dažnumas populiacijoje yra 1–3%. INN priežastys labai heterogeninės, daugeliu atvejų – genetinės, tačiau 60% pacientų lieka nežinomos. 2012-2016 m. Lietuvoje vykdyto projekto Unikalūs genomo persitvarkymai esant įgimties nervų sistemos raidos sutrikimams: kilmė, genominiai mechanizmai, funkcinės ir klinikinės pasekmės" (akronimas - UNIGENE; Nr. CH-3-ŠMM-01/04) metu buvo identifikuoti nauji genomo veiksniai, apibūdinantys intelektinės negalios molekulinis mechanizmus. Koks INN paveldėjimo būdas/tipas? Kokius genomo analizės tyrimo metodus galima taikyti INN moksliniuose tyrimuose? Kodėl svarbu identifikuoti INN lemiančius genomo veiksniai?

(angl. (1) CRISPR/CAS9 is a powerful new technology to change genetic material in all living material including humans, animals and plants. Explain how this technology works. Give your opinion what problems and opportunities this technology should be used for, and what potential uses should not be allowed. Explain why you would make these choices.).

III. REIKALAVIMAI NACIONALINIO KONKURSO DALYVIAMS

4. Nacionaliniame konkurse gali dalyvauti visų tipų Lietuvos mokyklų mokiniai nuo 14 iki 19 metų amžiaus. Kiekviena **mokykla, atlikusi pirminį vertinimą, atrenka iki penkių geriausių darbų**, atstovausiančių mokymosi įstaigą rašinių konkurse. Įkėlus į sistemą daugiau nei 5 darbus iš vienos mokyklos, bus vertinami pirmi 5 darbai.

IV. REIKALAVIMAI NACIONALINIO KONKURSO RAŠINIAMS

5. Rašinio apimtis – ne daugiau nei **750 žodžių**. Rašinyje gali būti viena laisvai pasirinkta lentelė, brėžinys, diagrama arba iliustracija (ne didesnė nei 2 MB dydžio). Pateiktos lentelės, brėžinio, diagramos ar iliustracijos aprašo žodžių skaičius įskaičiuojamas į bendrą rašinio žodžių skaičių. Literatūros šaltiniai į bendrą rašinio žodžių skaičių neįskaičiuojami.
6. Nacionaliniam konkursui **rašinys pateikiamas lietuvių kalba, Europos rašinių konkursui – anglų kalba**. Rašant rašinį, pagal galimybes mokiniui rekomendacijas ir pastabas teikia biologijos, chemijos, lietuvių kalbos ir literatūros bei anglų kalbos ar kitų specialybių mokytojai.
7. Rašinys turi atitikti žemiau pateikiamą rašinio struktūrą:
 - Įžanga – trumpa nagrinėjamos temos apžvalga, pagrindinės minties formulavimas;
 - Temos dėstymas – rašinio pagrindinės minties argumentavimas, t. y. remiantis patikimais šiuolaikiniais moksliniais duomenimis pagrįsti savo teiginius, pateikti savarankiškai susistemintų mokslinių rezultatų išvagas. Galimas citavimas, tačiau turi būti atliktas tinkamai, kad darbas nevirstu referatu;
 - Apibendrinimas – autoriaus savarankiškai suformuluotos išvados.
8. Būtina nurodyti naudotus literatūros šaltinius.
9. Esant galimybei pateikti temą atspindinčias originalias iliustracijas, integruoti duomenis, rezultatus ar informaciją iš kitų mokslo sričių.
10. Rašinyje pateikti asmeninį požiūrį svarstant temos problematiką, taip pat esant asmeninės patirties skatintina ją išreikšti.
11. **Draudžiama plagijuoti kitus darbus**. Bet koks kūrinio originalo ar jo kopijų panaudojimas be autoriaus, jo teisių perėmėjo ar jo tinkamai įgalioto asmens leidimo yra laikomas neteisėtu (remiantis LR įstatymu Nr. IX-1355).
12. Elektroninėje rašinių įkėlimo – priėmimo sistemoje nurodoma rašinio tema, mokinio vardas, pavardė, mokykla, klasė, darbo vadovo(-ų) (mokytojo(-ų)) vardas, pavardė, elektroninis paštas, telefono numeris, įkeliami rašinys, literatūros sąrašas, iliustracija, jos aprašas.
13. Rašinys nacionaliniam konkursui lietuvių kalba įkeliamas į elektroninę rašinių įkėlimo – priėmimo sistemą Lietuvos žmogaus genetikos draugijos tinklalapyje adresu: <http://www.geneticahumana.lt>, **iki 2017 m. vasario 26 d. 24:00 val.**
14. Rašinį anglų kalba mokinyss savarankiškai įkelia į Europos žmogaus genetikos draugijos elektroninę sistemą adresu www.dnaday.eu/instructions.htm **iki 2017 m. balandžio 25 d.**
15. **Visi rašiniai konkursui privalo būti pateikti laiku, rašiniai pateikti VĖLIAU nustatyto laiko PRIIMAMI NEBUS.**
16. Detalesnė informacija apie konkursą ir apdovanojimų renginį tinklalapiuose: www.geneticahumana.lt; www.genetika.mf.vu.lt; www.olimpiados.lt; www.lmnsc.lt; www.dnaday.eu.

V. RAŠINIŲ VERTINIMAS

16. Nacionalinio konkurso rašinius vertina Lietuvos žmogaus genetikos draugijos, Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos ir Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro, UAB „Biotechpharma“, „Thermo Fisher Scientific“ Vilniaus padalinio sudarytos darbų vertinimo komisijos.
17. Vertinimo taškai (iš viso 60 taškų):
 - Struktūra – 5 taškai;
 - Įžanga – 5 taškai;
 - Dėstymas – 30 taškų;
 - Apibendrinimas – 5 taškai;
 - Kalbinė raiška – 5 taškai;
 - Kiti aspektai (kūrybiškumas/originalumas, asmeninės patirties/duomenų panaudojimas, originalios iliustracijos, integracija su kitais mokslais, bendra darbo kultūra) – 10 taškų.

18. Konkurso Europoje rašinius vertins ne mažiau kaip du nepriklausomi genetikai iš Europos žmogaus genetikos draugijos. Bus išrinkti pirmos, antros ir trečios vietų laimėtojai.

VI. KONKURSO ORGANIZAVIMO TVARKA

19. Nacionalinis konkursas vyks **iki 2017 m. vasario 26 d.** Baigiamasis jo turas – **2017 m. balandžio 21 d.** įvyksiantis apdovanojimų renginys. Laimėtojai bus informuoti papildomai.
20. Konkursas Europoje vyks **iki 2017 m. balandžio 25 d.** Europos konkurso laimėtojai ir jų mokytojai bus paskelbti **2017 m. gegužės mėn. pabaigoje** Europos žmogaus genetikos draugijos interneto svetainėje www.dnaday.eu.

VII. KONKURSO FINANSAVIMAS IR NUGALĖTOJŲ APDOVANOJIMAS

21. Nacionalinio konkurso apdovanojimus steigia Lietuvos žmogaus genetikos draugija, Vilniaus universitetas, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, kiti Nacionalinio konkurso rėmėjai.
22. Konkurso Europoje prizus steigia Europos žmogaus genetikos draugija:
- 1 vieta – 300 eurų.
Pirmosios vietos laimėtojo mokytojui – 1000 eurų, kurie skiriami mokslinio projekto organizavimui ar mokymo kabineto įrangos įsigijimui,
 - 2 vieta – 200 eurų.
Antrosios vietos laimėtojo mokytojui – 800 eurų, kurie skiriami mokslinio projekto organizavimui ar mokymo kabineto įrangos įsigijimui.
 - 3 vieta – 100 eurų.
Trečiosios vietos laimėtojo mokytojui – 500 eurų, kurie skiriami mokslinio projekto organizavimui ar mokymo kabineto įrangos įsigijimui.